

קריאת המגילה על ידי קטן

1. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יט עמוד ב

משנה. הכל כשרין לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן, רבי יהודה מכשיר בקטן.

2. סוכה ל"ח

מי שהיה עבד או אשה או קטן מקרין אותו - עונה אחריהן מה שהן אומרים, ותבא לו מאירה. אם היה גדול מקרא אותו - עונה אחריו הללויה

3. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כ עמוד ב

אמר ליה רבינא לרבא: נשים בברכת המזון, דאורייתא או דרבנן? למאי נפקא מינה - לאפוקי רבים ידי חובתן. אי אמרת (בשלמא) דאורייתא - אתי דאורייתא ומפיק דאורייתא, (אלא אי) אמרת דרבנן - הוי שאינו מחוייב בדבר, וכל שאינו מחוייב בדבר - אינו מוציא את הרבים ידי חובתן. מאי? - תא שמע, באמת אמרו: בן מברך לאביו, ועבד מברך לרבו, ואשה מברכת לבעלה; אבל אמרו חכמים: תבא מארה לאדם שאשתו ובניו מברכין לו. אי אמרת בשלמא דאורייתא - אתי דאורייתא ומפיק דאורייתא, אלא אי אמרת דרבנן - אתי דרבנן ומפיק דאורייתא? - ולטעמך, קטן בר חיובא הוא? - אלא, הכא במאי עסקינן - כגון שאכל שיעורא דרבנן, דאתי דרבנן ומפיק דרבנן.

4. רש"י מסכת ברכות דף כ עמוד ב

שיעורא דרבנן - כגון כזית לרבי מאיר וכביצה לרבי יהודה, דמדאורייתא ואכלת ושבעת וברכת כתיב, אבל בשיעור כי האי - לא מחייב אלא מדרבנן, והלכך אתי קטן דרבנן ומפיק גדול.

5. תוספות מסכת מגילה דף יט עמוד ב

ורבי יהודה מכשיר - קשה באיזה קטן מיירי אי בלא הגיע לחינוך מאי טעמא דרבי יהודה דמכשיר והא אמרינן בסוף פ' בתרא דראש השנה (דף כט.) כל שאינו מחויב בדבר אין מוציא אחרים ידי חובתן

ואי הגיע לחינוך מאי טעמא דרבנן דפסלי והלא כל האחרים נמי אין חייבין אלא מדרבנן וא"כ קשיא אמאי לא אמרינן דאתי דרבנן ומפיק דרבנן

דהכי נמי אמרינן פ' מי שמתו (ברכות דף כ: ושם) דבן מברך לאביו אף על פי שהוא קטן ויוצא בברכתו ומוקי לה התם כגון שאכל האב כזית או כביצה דהוי שיעורא דרבנן ואתי קטן שחיובו דרבנן ומפיק האב שלא אכל אלא שיעורא דרבנן ואמאי לא אמרינן כן במגילה

וי"ל דלעולם מיירי בקטן שהגיע לחינוך ואפ"ה פסלו רבנן משום דמגילה ליכא חיובא אפילו בגדולים אלא מדרבנן וקטן אין מחויב אלא מדרבנן אפילו בשאר מצות ובגדול ליכא אלא חד דרבנן במגילה שהרי בשאר מצות הוא חייב דאורייתא ולא אתי תרי דרבנן ומפיק חד דרבנן

קריאת המגילה על ידי קטן

אבל ההיא דבהמ"ז מיירי שהקטן אכל כדי שביעה דהוי חיובא דאורייתא וליכא אלא חד דרבנן ומפיק האב שלא אכל אלא שיעורא דרבנן

6. רמב"ן שורש א' לספר המצות

והפליאה שאמר הרב זצ"ל [יג - יד] והתבונן והתפלל היאך נחשוב שקריאת ההלל ששיבח בו דוד לאל שמשו רבינו צונו בה..

וכן אמרו בבהמ"ז שהוא ודאי מן התורה (ברכו' מח ב) משה תיקן ברכת הזן יהושע תקן ברכת הארץ שלמה תקן בונה ירושלם. וכולן אין מטבען תורה אבל נצטוינו מן התורה שנברך אחר אכילתנו כל אחד כפי דעתו, כענין ברכת מנימין רעיא שאמר בריך רחמנא מאריה דהאי פיתא (שם מ ב), ובאו הנביאים ותקנו לנו נוסח מתוקן הלשון וצח המליצה... והנראה מדבריהם שהוא מן התורה כמו שפירשתי ויהיה הל"מ או שהוא בכלל השמחה שנצטוינו בה

7. ספר המצות לרס"ג – מצוה נ"ט – ס'

כתוב זאת רמז מגילה. ונר ימי חנוכה עד כלות.

פשוט דכוונת רבינו הגאון ז"ל כאן למצות קריאת מגילה בפורים. ולמצות הדלקת נר חנוכה... ואמנם יש כאן מקום עיון בדברי הגאון ז"ל. דלפי הנראה מדבריו כאן שמנה מגילה ונר חנוכה במנין תרי"ג. אזיל בשיטת הבעל הלכות גדולות וסייעתו ז"ל בזה למנות גם מצות דרבנן במנין תרי"ג מצות. ואם כן יש לתמוה אמאי לא מנה ג"כ מצות נר שבת ושאר מצות דרבנן שמנו הבעל הלכות גדולות וסייעתו. ועל כל פנים לדעת רבינו הגאון ז"ל ודאי קשה טובא מה שלא מנה לא עשה דזכירת עמלק ולא הלאו דלא תשכח. ולכן נראה ברור דמש"כ רבינו הגאון ז"ל כאן כתוב זאת רמז מגילה. כוונתו בזה למנות עשה דזכירת עמלק.

8. תוס' ברכות מ"ח

ועוד דוחק לומר בקטן שהגיע לחינוך קרי אינו מחויב מדרבנן דאם אינו מחויב אפילו מדרבנן אם כן אינו פוטר את אביו

9. חידושי הרשב"א מסכת מגילה דף יט עמוד ב

ולי נראה דכל שעיקר המצוה מדרבנן כמגילה והלל חמירא ומצות חנוך קילא טפי והלכך לא מפיק אבל ברכת המזון דעיקרא דאורייתא אלא שהחמירו לכזית ולכביצה החמירו בפחות משיעורו אטו שיעורו אף קטן שהגיע לחנוך שהוא לחומרא להרגילו קודם זמנו כדי שיהא רגיל במצוות כשיגיע זמנו וכענין שכתוב חנוך לנער ע"פ דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה הלכך דינא הוא דמפיק ליה דחד גוונא נינהו כנ"ל, ור' יהודה דשרי הכא היינו טעמא משום דאף הקטנים היו בספק

10. ר"ן מגילה

ורבי יהודה לא התיר בקטן אלא במגילה מפני שכולם היו באותו הנס, ומה שאמרו בן מברך לאביו בבן גדול מיירי.

קריאת המגילה על ידי קטן

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מח עמוד א

ינאי מלכא ומלכתא כריכו ריפתא בהדי הדדי, ומדקטל להו לרבנן - לא הוה ליה איניש לברוכי להו. אמר לה לדביתהו: מאן יהיב לן גברא דמברך לן? אמרה ליה: אשתבע לי דאי מייתינא לך גברא - דלא מצערת ליה. אשתבע לה. אייתיתיה לשמעון בן שטח אחוה, אותביה בין ידיה לדידה. אמר ליה: חזית כמה יקרא עבדינא לך! - אמר ליה: לאו את קא מוקרת לי, אלא אורייתא היא דמוקרא לי... אמר לה: קא חזית דלא מקבל מרות! יהבו ליה כסא לברוכי. אמר היכי אברייך - ברוך שאכל ינאי וחביריו משלו? שתייה לההוא כסא. יהבו ליה כסא אחרינא וברייך. אמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא (אמר רבי יוחנן): שמעון בן שטח דעבד - לגרמיה הוא דעבד, דהכי אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: לעולם אינו מוציא את הרבים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן

11. רש"י מסכת ברכות דף מח עמוד א

עד שיאכל כזית דגן - ומכי אכל כזית דגן מיהא מפיק, אף על גב דכזית דגן שיעורא דרבנן הוא, כדאמר בפרק מי שמתו (דף כ' ב), מיהו, כיון דמיחייב מדרבנן - מחוייב בדבר קרינן ביה, ומוציא רבים ידי חובתן, ואם תאמר: בקטן שהגיע לחינוך הא לא אמר הכי, ההוא אפילו מדרבנן לא מיחייב, דעליה דאבוה הוא דרמי לחנוכיה, ובעל הלכות גדולות פסק דוקא דאכלו אינהו כזית או כביצה דכוותיה, אבל אכלו ושבעו - לא מפיק, ואי אפשר להעמידה, דהא ינאי וחבירי אכלו ושבעו, ואפקינהו שמעון בן שטח, ואף על גב דלגרמיה הוא דעבד - טעמא משום דלא אכל כזית דגן, הא אכל כזית דגן - הכי נמי.

12. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מט עמוד ב

הכא בקראי פליגי, רבי מאיר סבר: ואכלת - זו אכילה, ושבעת - זו שתיה, ואכילה בכזית. ורבי יהודה סבר: ואכלת ושבעת - אכילה שיש בה שביעה, ואיזו זו - כביצה

13. תוספות מסכת ברכות דף מח עמוד א

עד שיאכל כזית דגן - משמע שאם אכל כזית דגן שיכול להוציא אף אחרים שאכלו על השובע ותימה והרי כזית אינו חייב אלא מדרבנן והיכי אתי דרבנן ופטר דאורייתא... ופרש"י דמחוייב דרבנן מחוייב קרינן ביה אבל קטן שהגיע לחינוך לא מיקרי מחוייב דרבנן דאביו חייב לחנכו אבל עליו אין שום חיוב וקשה לפירושו מכל מקום כיון שאינו מן התורה אינו מוציא אחרים שמחוייבים ועוד דוחק לומר בקטן שהגיע לחינוך קרי אינו מחוייב מדרבנן דאם אינו מחוייב אפילו מדרבנן אם כן אינו פוטר את אביו אלא נראה לחלק דקטן שאינו בר חיוב כלל דאורייתא אפילו אכל כדי שביעה הלכך אינו מחוייב בדבר קרינן ביה ולכך לא מפיק ליה אי אכל שיעורא דאורייתא אבל גדול שהוא בר